

athena

gender equality to unlock
research potential

Równość szans i
niedyskryminacja w
projektach badawczych.

Kinga Wysieńska-Di Carlo

www.divercityplus.com

athenaequality.eu

This project has received funding from the
European Union's Horizon 2020 research
and innovation programme under grant
agreement No 101006416

Plan spotkania

- *Formalne wymogi*
  - Zasada równości szans i niedyskryminacji.
  - Definicje.
  - Przykłady zachowań dyskryminujących.
- *Dostępność i włączanie osób z niepełnosprawnościami*
  - Dostępność.
  - Projektowanie uniwersalne.
  - Mechanizm racjonalnych usprawnień.
- *Płeć biologiczna i kulturowa*
  - Podstawowe cele i priorytety.
  - Przykładowe działania.

Formalne wymogi

- **Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (podwójne podejście):**
  - ma charakter horyzontalny, czyli obowiązuje we wszystkich programach i projektach finansowanych ze środków UE i na każdym etapie ich realizacji należy zaplanować działania włączające (zapewniające wyrównywanie szans i pełną realizację praw przez wszystkie osoby);
  - opiera się na szeregu zobowiązań międzynarodowych i krajowych;
  - dotyczy wszystkich wymiarów różnorodności, choć koncentruje się na (działania dedykowane i wyrównawcze):
    - **zwiększaniu możliwości korzystania z praw przez osoby z niepełnosprawnościami** (m.in. eliminacji barier oraz pełnym uczestnictwie we wszystkich sferach życia);
    - **rozwiązaniach prowadzących do „stanu, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki oraz gdy mają oni_e równy dostęp do zasobów (środki finansowe, szanse rozwoju), z których mogą korzystać. Zasada gwarantuje możliwość wyboru drogi życiowej bez ograniczeń wynikających ze stereotypów płci.”**

Zasada równego traktowania i niedyskryminacji

- **Zasada równości szans i niedyskryminacji:**
  - Umożliwienie wszystkim osobom bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia na jednakowych zasadach.
- **Dyskryminacja:**
  - Jakiegokolwiek różnicowanie, wykluczanie lub ograniczanie ze względu na jakiegokolwiek przesłanki (na przykład wiek, niepełnosprawności, płeć, rasę, orientację seksualną, pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd), którego celem lub skutkiem jest naruszenie lub zniweczenie uznania, korzystania lub wykonywania wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności w dziedzinie polityki, gospodarki, społecznej, kulturalnej, obywatelskiej lub w jakiegokolwiek innej, na zasadzie równości z innymi osobami.

A mówiąc prościej...

- **Zachowania dyskryminacyjne:**
  - Nierówne traktowanie osób równych, czyli gorsze traktowanie drugiej osoby tylko dlatego, że posiada pewne cechy – i to niezależnie od tego, czy odmienne traktowanie było intencjonalne czy nieświadomione (dyskryminacja bezpośrednia).
  - Nękanie, nagabywanie, przedrzeźnianie drugiej osoby tylko dlatego, że posiada ona pewne cechy (molestowanie).
  - Równe traktowanie osób nierównych, czyli takie reguły lub stosowanie reguł, które stawia pewne grupy w gorszej pozycji niż osoby nieposiadające tych cech (dyskryminacja pośrednia).
  - Karanie lub odgrywanie się na tych, którzy zgłosili lub poskarżyli się na dyskryminację siebie lub innych osób (wiktyimizacja).
  - Brak możliwych (racjonalnych) udogodnień dla osób z niepełnosprawnością (utrzymywanie barier dla osób z niepełnosprawnościami).
  - Nierówne traktowanie osoby dlatego, że jest związana z osobą posiadającą określone cechy (dyskryminacja przez asocjację).
  - Odmienne (gorsze) traktowanie kogoś, kogo się podejrzewa, że posiada określone cechy.

A mówiąc prościej...

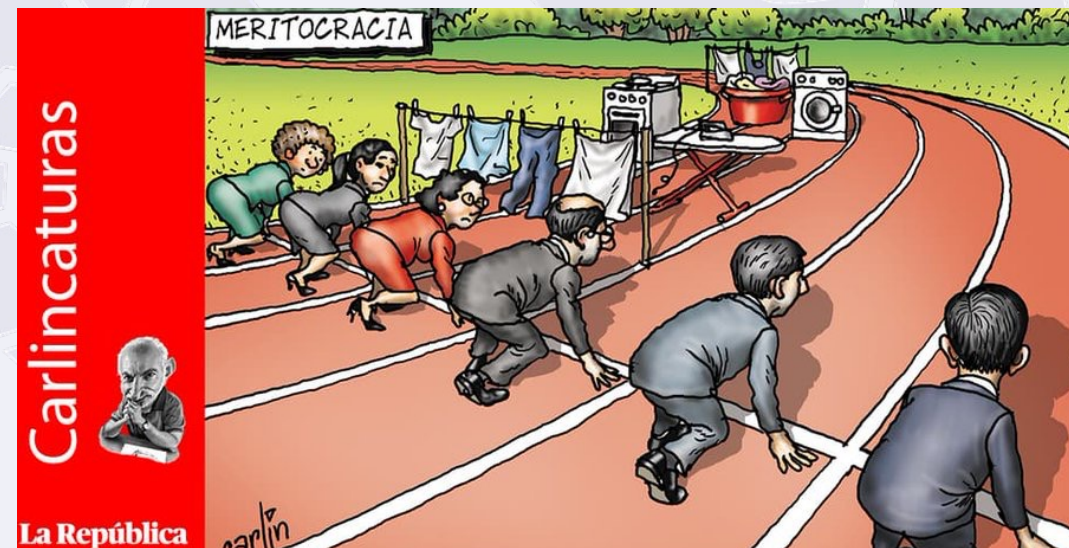
- **Co to jest równe traktowanie?**
  - Zapewnienie równości i równe traktowanie wymaga, aby każdy podmiot usunął wszelkie przeszkody lub mechanizmy mogące prowadzić do sytuacji, że jakaś osoba lub grupa osób posiadających pewne cechy ma lepszy dostęp do zasobów, usług lub infrastruktury tylko dlatego, że posiada określone cechy (podejście horyzontalne).
  - Równe traktowanie nie oznacza jednak, że wszystkie osoby mają być traktowane identycznie. Równe traktowanie oznacza dostrzeganie różnic po to, aby wychodzić im naprzeciw, czerpać wzajemne korzyści i budować wzajemne pozytywne i długotrwałe relacje. Oznacza także zatem dostarczanie dodatkowego wsparcia dla osób należących do grup szczególnie narażonych na wykluczenie (działania afirmacyjne/podejście wertykalne).

athena
gender equality to unlock
research potential

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 101006416

Dostępność

- Właściwość środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, pozwalająca osobom z niepełnosprawnościami na korzystanie z nich na zasadzie równości z innymi osobami.
- Kogo dotyczy?
  - Do osób z niepełnosprawnością zalicza się nie tylko osoby mogące wykazać się wydanym w trybie administracyjnym lub medycznym zaświadczeniem o niepełnosprawności, ale wszystkie osoby mające krótko lub długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, psychiczną, intelektualną, poznawczą lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Dostępność

- **Dwa główne mechanizmy:**
  - **Projektowanie uniwersalne** projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. Uniwersalne projektowanie nie wyklucza możliwości zapewnienia dodatkowych udogodnień.
  - **Mechanizm racjonalnych usprawnień** konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami. MRU ma charakter uzupełniający.

Spełnienie zasady dostępności

- **Powinno być poprzedzone rzetelną diagnozą:**
  - niezależnie od tego czy projekt jest dedykowany osobom z niepełnosprawnościami czy ogólnodostępny;
  - diagnoza ta powinna uwzględniać zróżnicowanie rodzajów niepełnosprawności i cyklu życia.
- **W przypadku projektów ogólnodostępnych:**
  - należy upewnić się, że nie zostanie wykluczona możliwość udziału w projekcie osób z niepełnosprawnościami;
  - oszacować procentowy udział osób z niepełnosprawnościami w grupie docelowej;
  - zdiagnozować bariery utrudniające/uniemożliwiające osobom z niepełnosprawnościami udział w projekcie i zaplanować sposoby ich pokonywania w celu zapewnienia dostępności projektu dla tej grupy;
  - zdiagnozować potrzeby osób z niepełnosprawnościami, wchodzących w skład grupy docelowej;
  - diagnoza powinna mieć charakter ilościowy i jakościowy.

Metoda 4W

- Ile osób i z jakich grup ma skorzystać z projektu lub uczestniczyć w projekcie?
- Ile osób i z jakich grup szczególnie potrzebuje wsparcia?
- Jak reprezentowane są osoby z różnych grup przy podejmowaniu rozmaitych decyzji?

Kto?

Co?

- Jak są redystrybuowane zasoby pomiędzy poszczególnymi grupami, priorytetami i działaniami?
- Czy osoby z wszystkich grup mają dopasowany do ich potrzeb/ograniczeń dostęp do informacji i zasobów?

Na jakiej podstawie?

Dlaczego?

- Czy obecne instrumenty biorą pod uwagę odmienną sytuację i potrzeby różnych grup?
- Jakie nowe cele lub instrumenty powinny zostać opracowane, żeby zredukować różnice między grupami?
- Czy osoby z wszystkich grup wiedzą, jakie prawa i ochrona im przysługują?

- Jaka była pierwotna przyczyna nierówności pomiędzy grupami?
- Co je podtrzymuje?
- Jakie działania mogą to zmienić?
- Czy planując działania lub usługi uwzględniamy inny punkt startowy (zasoby lub możliwości) różnych grup?

Projektowanie uniwersalne i inkluzywne

- **Projektowanie uniwersalne:**
  - Projektowanie uniwersalne stawia na pierwszym miejscu osobę użytkującą, zwiększając dostępność usług, przedmiotów i obiektów, które są warunkiem koniecznym zapewnienia równości szans osób z niepełnosprawnościami.
  - Oznacza zmianę sposobu myślenia o projektowaniu:
    - od standardu → do personalizacji
    - od myślenia o produkcie → do myślenia o doświadczeniu osób użytkujących
    - od myślenia w kategoriach "twórcy" → do myślenia w kategoriach społeczności.
  - Służy przełamaniu stereotypów dotyczących fizycznych, jak i poznawczych zdolności człowieka, budowaniu poczucia przynależności i niwelowaniu istniejących nierówności społecznych.

Zasady projektowania inkluzywnego

1. **Użyteczność dla osób o różnej sprawności** – równy dostęp do wszystkich elementów środowiska na przykład przestrzeni, przedmiotów, budynków, materiałów edukacyjnych, tekstów, stron internetowych przy zachowaniu zasad ochrony, prywatności i bezpieczeństwa, bez segregacji i stygmatyzacji.
2. **Elastyczność w użytkowaniu** – różnorodny sposób użycia przedmiotów ze względu na możliwości i potrzeby osób użytkujących bez utraty dokładności i precyzji.
3. **Prostota i intuicyjna obsługa** – projektowanie przestrzeni i obiektów, aby ich funkcje były zrozumiałe dla każdej osoby, bez względu na jej doświadczenie, wiedzę, umiejętności językowe czy poziom koncentracji.
4. **Czytelna informacja** – przekazywana za pośrednictwem przedmiotów i struktur przestrzeni informacja ma być dostępna zarówno w trybie dostępności wzrokowej, słuchowej, jak i dotykowej.

Zasady projektowania inkluzywnego

5. **Tolerancja na błędy** – minimalizacja ryzyka błędnego użycia przedmiotów oraz ograniczania niekorzystnych konsekwencji przypadkowego i niezamierzonego użycia danego przedmiotu lub obiektu (ostrzeżenie o zagrożeniach i błędach, eliminacja elementów niebezpiecznych, najczęściej używane elementy najbardziej dostępne, ekrany informujące o elementach niebezpiecznych).

6. **Niski poziom wysiłku fizycznego** – takie projektowanie przestrzeni i obiektów, aby korzystanie z nich było wygodne, łatwe i nie wiązało się z wysiłkiem fizycznym (neutralna pozycja ciała, używanie niewielkiej siły, minimalizacja koniecznej liczby powtórzeń czynności etc.)

7. **Wielkość i przestrzeń odpowiednie dla dostępu i użytkowania**

Dostępność wiedzy

- Dostępna strona internetowa projektu.
- Dostępne treści wytworzone w ramach projektu – materiały, prezentacje multimedialne, podręczniki.
- Dostępne miejsca spotkań konsultacyjnych/seminariów/konferencji.
- Dostępne miejsca pracy w projekcie, uwzględniające, że pracownikami mogą być osoby z niepełnosprawnością.

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 101006416

Racjonalne dostosowania

- Dostępność budynku (np. podjazdy, oznaczanie żółtą taśmą pierwszego i ostatniego stopnia schodów, odpowiedni system informacji, akustyki itp. w budynku, strefy wyciszenia).
- Dostępność pomocy dydaktycznych i sprzętu niezbędnego do pełnej realizacji projektu badawczego i włączenia go w curriculum, np. zakup sprzętu specjalistycznego umożliwiającego/ułatwiającego korzystanie z komputera i internetu dla osób z niepełnosprawnościami oraz urządzeń i oprogramowania, które umożliwiają adaptację (np. wprowadzanie dodatkowych aplikacji czy urządzeń peryferyjnych) w momencie pojawienia się osób studiujących lub pracujących z konkretnymi niepełnosprawnościami.
- Zapewnienie osoby asystującej w tłumaczeniach lub osoby z niepełnosprawnością, tłumacza_ki języka migowego lub osoby wspierającej dla osoby mającej trudności w widzeniu.
- Wydłużenie czasu wsparcia wynikające z potrzeb.

Zasada neutralności produktu

- Nie ma neutralnych projektów.
- Jedynie poszczególne produkty mogą być neutralne.
- O neutralności produktu można mówić jedynie wtedy, gdy zasada dostępności go nie dotyczy ponieważ:
  - brak jest bezpośrednich osób użytkujących produkt.

Równość ze względu na płeć

Wkład: zasoby, regulacje, programy, fundusze, poparcie, wiedza, sieci społ. etc.

Cele: Zrównoważenie pod względem płci procesu podejmowania decyzji i zespołów badawczych

Wskaźniki: Budżet, zarządzanie budżetem, alokacja personelu (np. w każdym projekcie osoba specjalizująca się w prob. płci), plan komunikacyjny, koalicja poparcia

Proces: podjęta aktywność mobilizująca zasoby w celu osiągnięcia założonych rezultatów i efektów

Cele: Rekrutacja kobiet w dziedzinach STEM; awans kobiet na niezależne stanowiska badawcze, zrównoważona liczba K i M w projektach.

Wskaźniki: Proporcja kobiet i mężczyzn na kierunkach STEM, w ciałach decyzyjnych, doradczych, projektach badawczych.

Rezultaty: policzalne lub niepoliczalne konkretne wyniki działań

Cele: Podniesienie doskonałości badań, innowacyjność, inkluzywność projektów

Wskaźniki: Włączenie wymiaru płci do projektów R&I, innowacyjne rozwiązania na rzecz włączenia wymiaru płci do curriculum itp.

Efekty krótko i długofalowe: wpływ w zakresie wyznaczonych priorytetów i wartości

Cele: Zmiana stereotypów dot. płci, lepsze zrozumienie potrzeb i uwarunkowań K i M

Wskaźniki: Zmiany w postrzeganiu K i M, GPG, segregacja pionowa i pozioma, dobrostan psychofizyczny K i M.

Jak tworzyć zrównoważone pod względem płci zespoły badawcze

- Ogłoszenia o projekcie i rekrutacji do projektu powinno mieć miejsce z odpowiednim wyprzedzeniem.
- Należy upewnić się, że charakter ogłoszenia ma charakter włączający i zawiera tylko konieczne wymagania.
- Należy rozważyć skorzystanie z niestandardowych kanałów rekrutacji.
- Wszystkie kryteria oceny (i ich waga) powinny być dołączone do ogłoszenia rekrutacyjnego.
- Kryteria powinny mieć charakter naukowy i behawioralny i nie powinny mieć charakteru wykluczającego.
- Ogłoszenie powinno zawierać informację o osobach, które będą oceniać osoby aplikujące. Osoby te powinny być zróżnicowane.
- Aplikacje osób przyjętych powinny zostać opublikowane.

Dziękuję za uwagę i zaangażowanie!

athena

CONSULTA EUROPA
SMART • SOCIAL • SUSTAINABLE

Jožef Stefan Institute, Ljubljana, Slovenia

Uniwersytet
Jana Kochanowskiego
w Kielcach

UNIVERSITATEA DIN
BUCUREȘTI
VIRTUTE ET SAPIENTIA

ULPGC
Universidad de
Las Palmas de
Gran Canaria

Consiglio Nazionale
delle Ricerche

INSTITUTE FOR
RESEARCH IN SOCIAL
COMMUNICATION SAS

UNIVERSITY OF RUSE
"ANGEL KANCHEV"

Gobierno de Canarias
Consejería de Economía,
Conocimiento y Empleo
Agencia Canaria de Investigación,
Innovación y Sociedad
de la Información

GOVERNO
DOS AÇORES

FRCT
FUNDO REGIONAL DA CIÊNCIA E TECNOLOGIA